

УДК: 331.5.021 [477]

Антохов Андрій

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті проаналізовано наявні методи державного регулювання ринку праці. Обґрунтовано необхідність здійснення державного регулювання ринку праці в Україні. Проаналізовано роль держави у регулюванні ринку праці, враховуючи нинішню ситуацію на ринку праці України і зважаючи на стан світового ринку праці. Розглянуто чинники які впливали останні роки на процес формування та функціонування ринку праці в Україні.

Ключові слова: державне регулювання, ринок праці, модернізація, інформаційна економіка.

Антохов Андрей

СУЩНОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА В ИНФОРМАЦИОННО-ЭКОНОМИКЕ

В статье проанализированы существующие методы государственного регулирования рынка труда. Обоснована необходимость осуществления государственного регулирования рынка труда в Украине. Проанализирована роль государства в регулировании рынка труда, учитывая нынешнюю ситуацию на рынке труда Украины и учитывая состояние мирового рынка труда. Рассмотрены факторы, которые влияли последние годы на процесс формирования и функционирования рынка труда в Украине.

Ключевые слова: государственное регулирование, рынок труда, модернизация, информационная экономика.

Antokhov Andriy

THE ESSENCE OF STATE REGULATION OF THE LABOUR MARKET IN THE INFORMATION ECONOMY

The article analyzes the existing methods of state regulation of the labour market. The necessity of a state regulation of the labor market in Ukraine. It is analyzed the role of the state in the regulation of the labour market, given the current situation on the labour market of Ukraine also given the state of the world of the labour market. The article describes the factors which were influenced of the recent years on the process of the formation and the fictionalization of the labour market in Ukraine.

Keywords: state regulation, labour market, modernization, informative economy.

Постановка наукової проблеми. Функціонування сучасної економіки супроводжується постійним порушенням ринкової рівноваги, яке може зберігатися відносно довго. Ринок праці не має здатності автоматично вирішувати виникаючі в його рамках протиріччя, і виникає потреба в державному регулюванні ринку праці. Звідси, механізм державного регулювання ринку праці слід розглядати, перш за все, як механізм подолання протиріч його функціонування, який дозволяє зберегти необхідні пропорції протягом певного часу. Механізм регулювання ринку праці – складна економічна і інституційна система, що включає в себе сукупність методів і інструментів регулювання (економічного та адміністративного).

Аналіз останніх досліджень. Оцінюючи ступінь наукової розробленості теми дисертаційного дослідження, необхідно відзначити, що проблеми функціонування ринку праці перебувають під пильною увагою вчених економістів досить давно. Істотний внесок у розробку теоретичних основ ринку праці внесли фундаментальні наукові роботи Дж. М. Кейнса, Я. Корнай, К. Маркса, А. Маршалла, Дж. Ст. Мілля, А. Пігу, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, Ж.Б. Ся, А. Філіпса, М. Фрідмена, Ф. Хайека, та ін.

У вітчизняній науковій літературі різні аспекти державного регулювання ринку праці знайшли відображення в роботах наступних авторів Бандура С.І., Богині Д.П., Борщевського П.П., Вовканича С.Й., Геєця В.М., Герасимчука М.С., Долішнього М.І., Заяць Т.А., Злупка С.М., Колот А.М., Купалової Г.І., Лібанової Е.М., Лукінова І.І., Мандибури В.О., Онищенко В.П., Петрової І.Л., Петюха В.М., Пирожкова С.І., Приймака В.І., Садової У.Я., Семів Л.К., Шаленко М.В., Шевченко Л., Якуби К.І.

Актуальність дослідження. У нашій країні регулювання ринку праці не є сильною стороною діяльності уряду і не отримало адекватного сучасного рівня соціально – економічного

розвитку економіки, відображення в урядових документах. Саме тому вивчення та вдосконалення механізмів державного регулювання ринку праці є нагальною та важливою проблемою.

Метою статті є розгляд підходів щодо методів регулювання ринку праці та визначення їх ефективності.

Виклад основного матеріалу. На даний час в Україні йде активний пошук моделей регулювання ринку праці. Визначення основних напрямів, форм і методів регулювання ринку праці стримується невизначеністю кінцевих цілей реформування економіки, відсутністю остаточної стратегії економічного розвитку. Проте, вже зараз становлення і розвиток ринку праці зумовили перегляд трудового законодавства щодо питань найму та звільнення, ліквідації нерентабельних підприємств, а також розробку заходів сприяння ефективному використанню робочої сили і захисту від безробіття, посилення соціальних гарантій.

Практика показує, що немає, і не може бути єдиної політики, що проводиться на ринку праці. Загальноукраїнський ринок праці виступає як сукупність регіональних і локальних ринків з їх специфічними проблемами, тому велике значення має регіональне регулювання процесів розподілу і використання робочої сили [1, с.46-51].

Вивчення цих процесів і вітчизняної практики показує, що ринок праці не може розвиватися без самостійності регіональних і місцевих органів управління у вирішенні питань ефективного використання наявних кадрів, з урахуванням особливостей регіону або галузі, надання допомоги при працевлаштуванні та перепідготовці, розширення певних пільг і компенсації вище встановленого мінімуму та ін.

Як показує досвід розвинених країн, жорстка централізація сковує розвиток різноманітних і комплексних форм регулювання зайнятості, заважає своєчасному обліку специфічних проблем окремих галузей і регіонів. Враховуючи різноманіття регіональних ринків, модель регулювання українського ринку праці повинна виходити з багатоваріантності їх форм і методів.

У 2012 році Урядом України проводилась робота з удосконалення міграційної політики в країні. Вжиті заходи були спрямовані на підготовку і прийняття нормативно - правової бази, що забезпечує спрощення процедури реєстрації іноземців в Україні і отримання дозволу на роботу, посилення відповідальності за порушення порядку залучення до трудової діяльності іноземних громадян і осіб без громадянства, захист прав та інтересів громадян у сфері споживчого ринку, реалізацію права пріоритетного працевлаштування громадян на вакантні і новостворювані робочі місця, визначення потреби в залученні іноземних працівників і формування квот на здійснення іноземними громадянами трудової діяльності в Україні.

Ринок праці в 2012 році формувался під впливом позитивних економічних і соціальних факторів, що забезпечували істотні зрушення у сфері зайнятості населення та на ринку праці. Згідно з даними вибіркового дослідження населення з проблем зайнятості, проведеним державною службою статистики, чисельність зайнятого населення в економіці протягом 2012 року збільшилася на 2,2 %. При цьому, переважна частина зайнятого населення була зосереджена на великих і середніх підприємствах і в організаціях. Їх чисельність склала 55 % загальної чисельності зайнятих. Одночасно відбувався досить істотне зростання зайнятості в неформальному секторі економіки. У минулому році, за підсумками дослідження чисельність зайнятого населення в даному секторі збільшилася на 5,3 % до відповідного періоду 2011 року. З загальної чисельності зайнятого населення частка неформального сектора минулого року склала близько 20 %. При цьому розвиток неформальної зайнятості є наслідком тривалого запізнення формування правового поля для легалізації малого та середнього бізнесу. Одночасно це також пов'язано з високими витратами створення нових робочих місць у формальному секторі економіки. Неконтрольоване розширення неформального сектора багато в чому знижує якість людського потенціалу [2].

Одночасно продовжилася тенденція формування структури зайнятого населення, притаманна країнам з інформаційною економікою: зростання попиту на робочу силу в сфері послуг і його скорочення в індустріальних секторах економіки. Протягом минулого року число працюючих зросло за такими видами економічної діяльності: будівництво; оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів, побутових виробів і предметів особистого користування, готелі і ресторани; охорона здоров'я та надання соціальних послуг; державне управління та забезпечення військової безпеки, обов'язкове соціальне забезпечення.

Одночасно скорочення чисельності працюючих відбулося в наступних видах економічної діяльності: сільське господарство, мисливство та лісове господарство; видобуток корисних копалин; обробні виробництва; виробництво і розподіл електроенергії, газу і води.

У сьогоденнішніх умовах інформаційної економіки політика зайнятості, по суті, повинна знайти нові пріоритети.

Стосовно до сьогоденнішніх умов, політика держави на ринку праці не повинна зупинятися на пошуку оптимальної глибини втручання в трудові відносини. Регулюючий вплив держави не повинен перешкоджати реалізації вимог економічної ефективності, які передбачають мобільність робочої сили, вивільнення зайвих працівників. Досить високий ступінь зайнятості населення повинен забезпечуватися не збереженням зайвої кількості працівників, а створенням нових робочих місць, зниженням потреби населення в робочих місцях і т. п. [3].

Державне регулювання ринку праці доцільно розглядати як багаторівневий процес. В узагальненому вигляді ієрархію процесу можна представити у вигляді трьох рівнів: макрорівня, регіонального рівня і мікрорівня. На макрорівні вищі органи законодавчої та виконавчої влади покликані вирішувати такі основні завдання:

1. Узгодження фінансово-кредитної, структурної, інвестиційної, зовнішньоекономічних політик з системою цілей регулювання ринку праці. Це основний блок загальнодержавного регулювання. До даного блоку відносяться питання прийняття рішень про державні замовлення і закупівлю продукції, в першу чергу оборонного, інфраструктурного (авіаційний, морський і інші види транспорту, зв'язок тощо), екологічного та соціального призначення, про державні інвестиційні програми, дотації, субвенції, кредити та податкові пільги спрямовані на підтримку і розвиток виробництва (і систем робочих місць) в пріоритетних галузях. Державна підтримка розвитку фермерства, індивідуального, малого та середнього бізнесу. Організація санації та банкрутства підприємств з найменшим збитком для зайнятості – також входять до числа завдань цього блоку. Особливе завдання регулювання зовнішньоекономічних зв'язків в інтересах зайнятості (обмеженого відтоку капіталів і стимулювання їх припливу повинні покращувати інвестиційний клімат, створюючи передумови для розвитку системи робочих місць; підтримка експорту, в першу чергу продукції обробної промисловості, підтримку курсу рубля на рівні, стимулюючому створення нових робочих місць в експортоорієнтованих галузях і у виробництві товарів народного споживання, конкуруючих з імпортними товарами на внутрішньому ринку) .

2. Узгодження соціальної, демографічної, міграційної політик з цілями і пріоритетами регулювання ринку праці. У число завдань цього блоку входять мінімізація відтоку кваліфікованих кадрів за кордон (витік мізків), обмеження небажаних і нелегальних форм імміграції, сприяння зайнятості зареєстрованих біженців та вимушених переселенців, регулювання доходів, що розглядаються в даному контексті як ціна праці.

3. Політика працевлаштування та соціальної підтримки незайнятого населення. До завдань цього блоку входять організаційний розвиток Міністерства соціальної політики, в тому числі служби зайнятості та інших структур (в тому числі недержавних фірм, зайнятих працевлаштуванням, професійною підготовкою та перепідготовкою населення). Основою даного блоку є політика Міністерства соціальної політики (служби зайнятості) на ринку праці [4, с.399-407]. Отже, політика регулювання ринку як складова частина економічної політики передбачає досягнення трьох основних цілей:

- стимулювання структурної перебудови і прискорення процесу перерозподілу вивільнюваних працівників;

- найбільш швидко залучення безробітних до трудового життя.

- надання роботи кожному, хто її шукає.

До методів впливу на зайнятість можна віднести:

- прямі (адміністративні): законодавче регулювання, трудове законодавство, колективні договори.

- непрямі (економічні): фінансова монетарна, фіскальна політика [5, с.13-16].

Важливим на сьогодні є створення нових постійних і тимчасових робочих місць у сучасних умовах, що значною мірою залежать від розвитку малих підприємств і кооперативів. Нині в Україні на них припадає приблизно 60% загальної кількості зайнятих у недержавних структурах.

Для створення малих підприємств не потрібно великого стартового капіталу. Водночас ці підприємства забезпечують роботою значну частку тимчасово незайнятих громадян.

Галузева спеціалізація, розміри малих підприємств мають визначатися структурними та соціальними пріоритетами розвитку окремих міст, областей з урахуванням збалансованості регіональної економіки. Такі підприємства зможуть функціонувати навіть за умови банкрутства підприємств-монополістів і формуватимуть ринкове середовище та розвиток конкуренції. Малі

підприємства можуть створювати вивільнені з виробництва працівники однієї або близьких спеціальностей [6, с.52].

Перспективним напрямом є організація малих підприємств шляхом залучення на них випускників профтехучилищ, технікумів з подальшим переведенням цих підприємств на оренду, викуп. Незважаючи на відносно меншу вартість робочих місць у соціально-побутовій сфері, доцільно створювати нові підприємства у виробничій сфері, зокрема у виробництві будівельних матеріалів, для перероблення м'яса, овочів, фруктів, заготівлі продукції, а також у виробничій інфраструктурі.

Важливим напрямом активної політики зайнятості є професійна підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації працівників з метою створення сприятливих умов для широкомасштабного розгортання процесів структурної та технологічної перебудови економіки, запобігання змушеному хронічному безробіттю, розв'язання кадрових завдань, пов'язаних із раціоналізацією зайнятості [4, с.53].

Необхідно удосконалити систему інформації щодо вакансій, передусім створити інтегровану базу даних про ринок робочої сили, яка б містила інформацію про потребу підприємств у кадрах за професіями та кваліфікаційними розрядами (структура професій, рівень кваліфікації), а також дані про кількість наявних та необхідних робочих місць за категоріями персоналу.

Висновки. В умовах інформаційної економіки, інвестиції в сферу освіти та розвитку ринку праці повинні бути найважливішим пріоритетом держави. Сюди слід включати і витрати на освіту, наукові дослідження та підготовку кадрів. Ці витрати являють собою інвестиції в «Людський капітал», які на сучасному етапі розвитку економіки набувають все більшого і більшого значення, бо, зрештою, саме результатом людської діяльності виступають і будинки, і споруди, і машини, і устаткування, і найголовніше, основний фактор сучасного економічного розвитку - інтелектуальний продукт, який визначає економічне становище країни у світовій ієрархії держав.

Література

1. Курило І. Людський вимір інноваційного розвитку / І. Курило // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 6. – С. 46–51.
 2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 3. Міненко В. Л. Державне регулювання ринку праці та зайнятості: теоретичний аспект / В.Л. Міненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/2009_2/
 4. Бець Т. М. Управління ринком праці в Україні як фактор суспільного розвитку / Т. М. Бець, Ю. Р. Сокіл // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 739. – С. 399 – 407.
 5. Стадницький Ю. І. Заходи активного та пасивного регулювання ринку праці / Ю. І. Стадницький, Т. О. Коропецька, Л. П. Щуцька // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 1(11). – С. 13 – 16.
 6. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки:[навч. посіб.] / А.Л. Швайка. – К. : Знання, 2006. – 435 с.
-
1. Kurylo I. Lyuds'kyu vymir innovatsiynoho rozvytku / I. Kurylo // Ukrayina: aspekty pratsi. – 2005. – N 6. – S. 46–51.
 2. Derzhavnyy komitet statystyky Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 3. Mینenko V. L. Derzhavne rehulyuvannya rynku pratsi ta zaynyatosti: teoretichnyy aspekt / V. L. Mینenko [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/2009_2/
 4. Bets' T. M. Upravlinnya rynkom pratsi v Ukrayini yak faktor suspil'noho rozvytku / T. M. Bets', Yu. R. Sokil // Visnyk natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnik». – 2012. – N 739. – S. 399 – 407.
 5. Stadnyts'kyu Yu. I. Zakhody aktyvnoho ta passyvnoho rehulyuvannya rynku pratsi / Yu. I. Stadnyts'kyu, T. O. Koropets'ka, L. P. Shchuts'ka // Stalyy rozvytok ekonomiky. – 2012. – N 1(11). – S. 13 – 16.
 6. Shvayka L. A. Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky:[navch. posib.] / A.L. Shvayka. – K. : Znannya, 2006. – 435 s.

Рецензент Кифяк В.Ф., д.е.н., професор, декан факультету менеджменту, туризму та ресторанного господарства, завідувач кафедри менеджменту і туризму Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, м. Чернівці

16.04.2014

УДК 339.747

Арутюнян Рузанна, Арутюнян Світлана, Ітигіна Олена
ФІНАНСОМІКА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ

У статті розглянуто сучасні підходи до визначення макроекономічної сутності фінансоміки як цивілізаційного феномену у філософській, політ економічній та фінансовій площині. Встановлено співвідношення реального і фінансового секторів економіки і форм їх диспропорцій. Проаналізовано умови зростання ролі і значення фінансово-монетарного фактора у світовій і національній економіках.

Ключові слова: фінансоміка, фінансовий капітал, фінансові ринки, деривативи, реальна товаропродукуюча економіка.

Арутюнян Рузанна, Арутюнян Светлана, Итигина Елена
ФІНАНСОМІКА: ПОДХОДИ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ СУЩНОСТИ.

В статье раскрыты современные подходы к определению макроэкономической сущности фінансоміки как цивилизационного феномена в философской, политэкономической и финансовой плоскости. Проанализировано соотношение реального и финансового секторов экономики и формы проявления их диспропорций. Раскрыты условия роста роли и значения фінансово-монетарного фактора в мировой и национальной экономиках.

Ключевые слова: фінансоміка, финансовый капитал, финансовые рынки, деривативы.

Arutiunian Ruzanna, Arutiunian Svetlana, Itugina Elena
FINANSOMİKA: THE APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE MACROECONOMIC ESSENCE.

The article reveals the modern approaches to the definition of the essence of macroeconomic fінансоміки as civilizational phenomenon in philosophical, political economic and financial level. Were analyzed the ratio of real and financial sectors and forms of their imbalances. Revealed growth conditions the role and importance of financial and monetary factors in the global and national economies.

Keywords: fінансоміка, financial capital, financial markets, derivatives.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В економічній і фінансовій літературі останніх років з'явився ряд термінів, які відображають колосальне зростання ролі і значення фінансово-монетарного фактора в усіх сферах життя світової економіки: фінансова цивілізація [1, с.60], фінансова економіка [2,3], фінансоміка [4,5]. Всі вони фіксують глибокі трансформації, коли глобалізаційні імперативи формують нову парадигму розвитку і світової, і національних економік [3, с.3]. Багато фундаментальних питань сутності і форм прояву такого цивілізаційного феномена, як фінансова економіка, потребують уваги різних фахівців, тому до вирішення цих питань звертаються і філософи, і теоретики-економісти, і фінансова наука.

Філософська думка звертається до дилеми: фінансова цивілізація – глухий, безперспективний кут розвитку людства чи панацея від багатьох проблем сучасності [1, с.60], і відповідає на таке запитання протилежно. Згідно однієї позиції [1, 3], фінансова цивілізація забезпечує стабільність світового порядку і гарантує його ефективний розвиток, вона надає необхідний інструментарій (фінанси, електронний банкінг, електронні гроші) та ресурси для вирішення більшості суспільних проблем, здійснення соціального прогресу. Песимістичній сценарій розвитку фінансової цивілізації, який характеризується застереженнями про її некерованість в умовах глобалізації, кінцем «ери долара», небезпекою «фінансових пірамід», гігантськими фінансовими «макроміхурами», глибокими, всебічними кризами і т.і., прихильники цієї філософської позиції відкидають.

Інша позиція філософської думки полягає в тому, що фінансова економіка завершує тривалу, історичну епоху, епоху вичерпання ресурсів й саморегуляції економічної системи, епохи індустриального суспільства. Її інструменти (гроші, кредит тощо) невзможі «вирішити такі глобальні екзистенційні проблеми, як нестача вичерпаних ресурсів, брак продовольства, питної